

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	๕.3 พ.ค. 2554	20	7230	5

เที่ยว "เมืองมรดกโลก" ที่อุทยาน

ประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

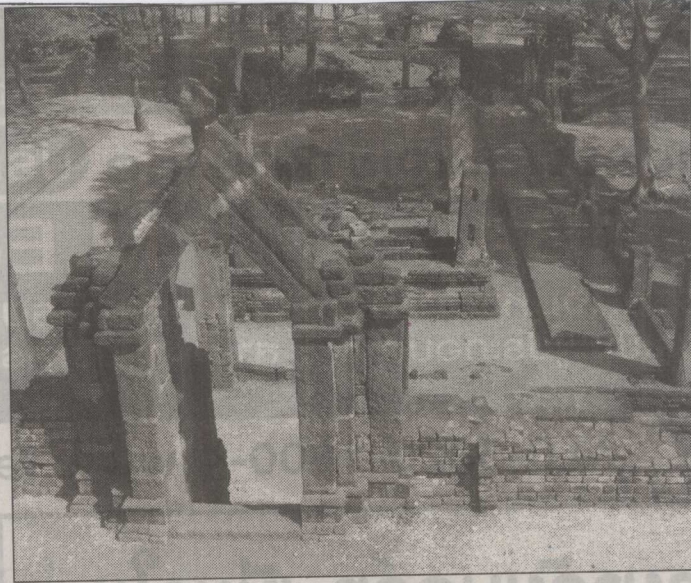
อุท

อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรได้รับการประกาศให้เป็น "มรดกโลก" ร่วมกับอุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย และ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย จากองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) สำหรับตราประจำจังหวัด เป็นรูปกำแพงเมืองโบราณ ซึ่งมีความหมายว่า เป็นจังหวัดเก่าแก่ที่กำแพงเมืองแข็งแกร่ง ประดุจเพชร เป็นเมืองลูกหลวง และเมืองหน้าด่านสำคัญทางเหนือในสมัยกรุงสุโขทัย

ถ้ากล่าวถึงเมืองกำแพงเพชรแล้ว ทุกคนก็จะอ้อจนถึงบางอ้อเลยทีเดียว เพราะคงได้ยินชื่อเสียงของเมืองกำแพงเพชรว่าเป็นเมืองแห่งกล้วยไข่หวาน ดังคำขวัญที่ว่า "กรุพระเครื่อง เมืองคนแกร่ง ศิลาแล่งใหญ่ กล้วยไข่หวาน น้ำมันลานกระบือ" และจังหวัดกำแพงเพชรยังมีสถานที่ที่เป็นเมืองแห่งประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และธรรมชาติ ป่าเขา น้ำตก อ่างตงาม มีอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร ซึ่งได้รับการยกย่องให้เป็นมรดกโลก และยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่ยังคงสมบูรณ์ทั้งป่าไม้ นก และสัตว์ต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชมความงามอีกมากมาย

จังหวัดกำแพงเพชรอยู่ทางภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย ทางทิศเหนือและทิศใต้ของจังหวัดเป็นที่ราบ ทางทิศตะวันตกเป็นภูเขาสลับซับซ้อน และเป็นต้นน้ำของลำธารต่างๆ เช่น คลองสวนหมาก คลอง

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	3 พ.ค. 2554	20	7230	5

วังเจ้า คลองขลุง และคลองแขยง ซึ่งจะไหลลงสู่แม่น้ำปิงที่เป็นแม่น้ำสำคัญ ที่ไหลผ่านกลางพื้นที่ของจังหวัดตั้งแต่เหนือสุดจนได้สุด

กำแพงเพชรเป็นที่ตั้งของเมืองเก่า ปรากฏหลักฐานอยู่ในประวัติศาสตร์ไทยไม่น้อยกว่า 700 ปี เคยเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรสุโขทัย มีฐานะเป็นเมืองลูกหลวง เป็นเมืองหน้าด่านทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญ กำแพงเมืองและป้อมปราการจึงถูกสร้างอย่างแข็งแรง และยังมีเหลือร่องรอยอยู่จนปัจจุบัน จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ก่อนมีเมืองกำแพงเพชรเคยมีเมืองเก่ามาก่อน 2 เมือง คือเมืองซากังราว ตั้งอยู่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำปิง และเมืองนครชุม อยู่ทางฝั่งขวาของแม่น้ำปิง

กำแพงเพชร จึงเป็นเมืองแห่งประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และธรรมชาติป่าเขาน้ำตก อันทรงงาม มีอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร ซึ่งได้รับการยกย่องให้เป็นมรดกโลกเมื่อปี 2534 และยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่ยังคงสมบูรณ์ทั้งป่าไม้ นก และสัตว์ต่างๆ อาทิ อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ อุทยานแห่งชาติคลองลาน และอุทยานแห่งชาติคลองวังเจ้า ให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชมความงามอีกด้วย

อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร แบ่งออกเป็นโบราณสถานฝั่งตะวันออก และฝั่งตะวันตกของแม่น้ำปิง ซึ่งใช้วัสดุก่อสร้างที่แตกต่างกัน ด้านตะวันออกของแม่น้ำปิงเป็นที่ตั้งเมืองกำแพงเพชร โบราณสถานจะสร้างด้วยศิลาแลงและมีขนาดใหญ่ ส่วนโบราณสถานฝั่งตะวันตก คือเมืองนครชุมก่อสร้างด้วยอิฐและมีขนาดเล็ก แต่รูปแบบศิลปะที่ปรากฏ มีลักษณะร่วมสมัยระหว่างสุโขทัยและอยุธยา

นอกจากนี้ยังมีโบราณสถานนอกเมืองกำแพงเพชร หรือเขตอรัญญิก ซึ่ง

เป็นที่อยู่ของสงฆ์ที่มุ่งในการปฏิบัติวิปัสสนาธรรม อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ระยะทาง 2 กิโลเมตร

อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร ได้รับการประกาศให้เป็น “มรดกโลก” ร่วมกับอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย จากองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2534

โบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร นับเป็นงานสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่น ทั้งในด้านการใช้ศิลาแลงเป็นวัสดุ

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	3 พ.ค. 2554	20	7230	5

ก่อสร้าง รูปแบบทางศิลปกรรมเป็นของแท้ดั้งเดิมที่แสดงถึงฝีมือและความเชื่อของบรรพชนในอดีต ตลอดจนโบราณสถานรวมกลุ่มหนาแน่นในบริเวณป้อมปราการชาติซึ่งยังคงบรรยากาศพุทธสถานเขตรัญวาสีดังเช่นในอดีต ดังนั้นคณะกรรมการมรดกโลกแห่งอนุสัญญาคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของโลก จึงได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานเมืองสุโขทัยและเมืองบริวารคือเมืองศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชรเป็นแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมในปีพุทธศักราช 2534

โบราณสถานของเมืองกำแพงเพชร เกือบทั้งหมดเป็นศาสนสถานในพุทธศาสนาสุทธินิกายเถรวาทแบบลังกาวงศ์ โดยมีอายุไม่เก่าไปกว่าพุทธศตวรรษที่ 19 หรือสมัยพระมหาธรรมราชาลิไท พุทธศาสนาในสมัยนั้นมีพระสงฆ์สองฝ่าย คือ ฝ่ายคามวาสีหรือวัดที่อยู่ในเมือง และอรัญวาสีหรือฝ่ายที่อยู่นอกเมือง

สำหรับสถานที่ที่น่าสนใจภายในเขตอุทยานฯ โบราณสถานฝั่งตะวันออกอยู่ในเขตกำแพงเมือง ได้แก่

วัดพระแก้ว ซึ่งตั้งอยู่กลางเมืองกำแพงเพชร เป็นวัดที่สำคัญอยู่ติดกับบริเวณวังเช่นเดียวกับวัดพระศรีสรรเพชญ์ ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หรือวัดมหาธาตุกลางเมืองสุโขทัย ภายในบริเวณวัดประกอบด้วยเจดีย์ประธานที่ฐานมีสิ่งห่อล้อมเจดีย์ทรงกลมที่ฐานมีช้างรอบ วิหาร มณฑป อุโบสถ และเจดีย์ราย ทั้งหมดล้อมรอบด้วยกำแพงศิลาแลงเป็นทางๆ โดยรอบ

วัดพระธาตุ ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันออกของวัดพระแก้ว มีพระเจดีย์ฐานสี่เหลี่ยมเป็นประธาน ล้อมรอบด้วยระเบียงคดที่เชื่อมต่อกับวิหารด้านทิศตะวันออกทั้งสองข้างวิหารมีเจดีย์รายอยู่ ข้างละ 1 องค์ มีกำแพงแก้วล้อมรอบ

สระมน เป็นสระรูปสี่เหลี่ยมกว้างประมาณ 16 เมตร รอบสระมีคันดินคูน้ำล้อมรอบ จากการขุดค้นที่บริเวณนี้พบเศษกระเบื้องมุงหลังคา เครื่องมือเครื่องใช้ และเครื่องประดับ

ศาลพระอิศวร ตั้งอยู่ด้านหลังศาลจังหวัด สร้างในปี พ.ศ.2503 เป็นฐานวิหารที่ก่อด้วยศิลาแลง พบองค์พระอิศวรและพระอุมาเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ซึ่งจารึกที่ฐานทำให้ทราบถึงสภาพของสังคม ในสมัยพระบรมราชาธิราช เมื่อปี พ.ศ.2053

กำแพงเมืองกำแพงเพชร เป็นกำแพงชั้นเดียวสร้างเป็นเชิงเทินมี 2 ตอน ตอนล่างเป็นมูลดินสูงขึ้นไป 3-4 เมตร ตอนบนก่อด้วยศิลาแลงเป็นเชิงเทินมีโบสถ์และเจดีย์ตรงโบสถ์ไว้สำหรับมองข้าศึก

โบราณสถานบริเวณนครชุมหรือฝั่งตะวันตกของแม่น้ำปิง ได้แก่ วัดพระบรมธาตุ ตั้งอยู่ใจกลางเมืองนครชุม เป็นเจดีย์ที่เจ้าพระยาสิทธิเดชมาสถาปนาและบรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ เมื่อ พ.ศ.1900 เดิมเป็นเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ 3 องค์ ตั้งอยู่บนฐานเดียวกัน ต่อมาพ่อค้าไม้ชาวกะเหรี่ยงได้ปฏิสังขรณ์ เป็นเจดีย์แบบพม่าดังที่ปรากฏ เมื่อ 80-90 ปีมาแล้ว

วัดขุ่มกอก เป็นวัดขนาดเล็กอยู่ทางทิศใต้ของเมืองนครชุม เจดีย์ประธาน

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	13 พ.ค. 2554	20	7230	5

เป็นเจดีย์ฐานแปดเหลี่ยม มีองค์ระฆังแบบลังกา วัดนี้เคยขุดพบพระเครื่อง "ซุ้มกอ"
เป็นจำนวนมาก ด้านหน้าของเจดีย์ประธานมีวิหารเล็กๆ 1 หลัง

กำแพงป้อมทุ่งเศรษฐี ตั้งอยู่ริมถนนพหลโยธิน ก่อนถึงตัวเมือง
กำแพงเพชรเล็กน้อย ลักษณะเป็นป้อมปราการที่ก่อด้วยศิลาแลง รูปสี่เหลี่ยมสูง
ประมาณ 6 เมตร มีประตูทางเข้าตรงกลางป้อม 4 ด้าน ด้านในของป้อมมีเชิงเทียน
ตรงฐานป้อมได้เชิงเทียนเป็นห้องมีทางเดินติดต่อกันได้ ตรงมุมมีป้อมยื่นออก 4 มุม
มีรูมองอยู่ติดกับพื้น แต่ด้านทิศเหนือถูกรื้อออกเสียด้านหนึ่ง

วัดเจดีย์กลางทุ่ง ตั้งอยู่ตรงข้ามกับสถานีขนส่งกำแพงเพชร ก่อสร้างด้วย
อิฐ มีวิหารและเจดีย์ทรงดอกบัวตูมเป็นเจดีย์ประธาน ลักษณะศิลปะเป็นแบบสุโขทัย
วัดหนองพิกุล เป็นวัดสำคัญของเมืองนครชุม ส่วนหลังคาไม่ปรากฏให้เห็น
แต่ผนังที่เหลืออยู่ในสภาพสมบูรณ์ก่อด้วยอิฐฉาบปูนมีลวดลายประดับ เป็นโบราณ
สถานที่ได้รับอิทธิพลจากลังกา

โบราณสถานนอกเมือง หรือเขตอรัญญิก ได้แก่ วัดพระนอนมีกำแพง
ศิลาแลงป้อมล้อมรอบวัดไว้ทั้ง 4 ด้าน ด้านหน้าวัดมีบ่อน้ำสี่เหลี่ยม มีห้องอาบน้ำและ
ศาลาน้ำ ฐานและเสาเป็นศิลาแลงมีทางเท้าปูด้วยศิลาแลง มีโบสถ์ขนาดใหญ่ตั้งอยู่
ด้านหน้า ด้านหลังเป็นวิหารพระนอน ก่อสร้างด้วยเสาศิลาแลงขนาดใหญ่ หลักรฐาน
ทางประติมากรรมที่พบคือ ใบเสมารูปเทพพนม พาลึกกับทรี สันนิษฐานว่าสลักขึ้น
ในสมัยอยุธยา

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	13 พ.ค. 2554	20	7230	5

วัดพระสิริยาบถ หรือวัดพระยืน วัดนี้มีบ่อน้ำและที่อาบน้ำอยู่หน้าวัด เช่นเดียวกับวัดพระนอน กำแพงเป็นศิลาแลงปักตั้งล้อม 4 ด้าน ด้านหน้าวัดมีวิหารขนาดใหญ่ยกฐานสูง 2 เมตร มีเสาอุกกรงเป็นศิลาแลงเหลี่ยม และมีทับหลังบนมุขหน้าวิหาร สิ่งสำคัญของวัดได้แก่ มณฑปจตุรมุข แต่ละทิศประดิษฐานพระพุทธรูป 4 ปาง คือ เติญญ นัง ยืน นอน อยู่โดยรอบทั้ง 4 ทิศตามลำดับ ปัจจุบันเหลือเพียงพระยืนขนาดใหญ่ที่สวยงาม พระพักตร์เป็นลักษณะพระพุทธรูปศิลปะสุโขทัยแบบกำแพงเพชรคือ พระนลาฏกว้าง พระหูเหลี่ยม

วัดพระสิงห์ ถัดจากวัดพระสิริยาบถไปทางทิศเหนือประมาณ 100 เมตร สันนิษฐานว่าใช้เวลาสร้างถึง 2 สมัย คือ สมัยสุโขทัยและสมัยอยุธยา ผังรวมของวัดแบ่งเขตพุทธาวาสให้อยู่ในกลุ่มกลางล้อมรอบด้วยเขตสังฆาวาสหรือกุฏิสงฆ์ โดยมีพระเจดีย์ฐานสี่เหลี่ยมมีซุ้มทั้ง 4 ด้านเป็นประธาน ด้านหน้าเป็นพระอุโบสถขนาดใหญ่ยกฐานประทักษิณสูง บนฐานประทักษิณนี้ประดิษฐานพัทธสีมาไว้ทั้งแปดทิศ มุขด้านหน้าของฐานประทักษิณมีรูปสิงห์ รูปนาค ประดับ

วัดช้างรอบ เป็นวัดที่สร้างบนยอดเนิน มีพระเจดีย์ทรงลังกา ซึ่งยอดหักพังหมดแล้ว มีบันไดทางขึ้นทั้งสี่ด้าน ที่ฐานลานประทักษิณประดับด้วยช้างทรงเครื่องครึ่งตัว จำนวน 68 เชือก ระหว่างช้างแต่ละเชือกมีภาพปั้นรูปลายพรรณพฤกษาในพระพุทธศาสนา เช่น ต้นโพธิ์ ต้นสาละ เป็นต้น นอกจากนั้นวัดช้างรอบยังถือเป็นโบราณสถานที่มีสถาปัตยกรรมที่งดงามหนึ่งใน 40 แห่งของโบราณสถานซึ่งตั้งอยู่ในเขตนอกกำแพงเมืองที่เรียกกันว่าเขตอรัญญิก บนพื้นที่ 1,611 ไร่ เป็นวัดใหญ่ตั้งอยู่บนเนินสูง มีพระเจดีย์องค์ใหญ่ตั้งอยู่กลางฐาน ที่ฐานเจดีย์มีปูนปั้นรูปช้างครึ่งตัวหันแต่สองขาหน้า หันศีรษะออกจากรากฐาน วัดนี้มีกำแพงศิลาแลงเป็นศิลปะสมัยสุโขทัยตอนปลายหรืออยุธยาตอนต้น

วัดอาวาสใหญ่ มีเจดีย์แปดเหลี่ยมเป็นประธาน ด้านหน้าเป็นวิหารฐานสูงมีทางขึ้น 3 ด้าน มีเจดีย์รายรอบ ด้านหน้าสุดนอกเขตกำแพงแก้วมีบ่อน้ำใหญ่ เรียก "บ่อสามแสน" เพราะน้ำในบ่อนี้ไม่เคยแห้ง

วัดช้าง เป็นวัดที่มีคูน้ำล้อมรอบ มีเจดีย์ทรงระฆังเป็นประธาน ฐานสี่เหลี่ยมมีช้างล้อมรอบ 16 เชือก มีเจดีย์รายวิหารจตุรมุข และกำแพงล้อมรอบ

และที่ทำการหน่วยศิลปากรประจำจังหวัดกำแพงเพชร ตั้งอยู่เลยวัดพระแก้วไปตามเส้นทางกำแพงเพชร-พารานกระต่าย มีทางแยกเข้าไปทางซ้ายมือ ตรงประตูสะพานโคมประมาณ 300 เมตร เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการบูรณะดูแลอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร ภายในที่ทำการหน่วยจะมีแผนผังอุทยานฯ ที่สามารถทำให้เข้าใจการแบ่งส่วนพื้นที่โบราณสถาน ได้อย่างชัดเจน

สำหรับสินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึกส่วนมากนั้นจะเป็นของกิน โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์จากพืชไร่ พืชสวน อาทิ ก๋วยเตี๋ยว กล้วยตาก กล้วยฉาบ มันฉาบ สำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจสามารถหาซื้อสินค้าต่างๆ ได้ที่มอกล้วยไข่เมืองกำแพงเพชรที่รอการไปเยือนของคนไทยและชาวต่างชาติ

จักรพงษ์ คำบุญเรือง

jakpong@chiangmainews.co.th